

Bubeníková, Miluša; Vachalovská, Lenka

Yukio [i.e. Jukio] Vsevolod Sato (10.6.1925-12.4.2004)

Opera Slavica. 2009, vol. 19, iss. 1, pp. 38-40

ISSN 1211-7676

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/116380>

Access Date: 03. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

i do jeho básnického díla. V Písníčke o starém městě má svěživotopisnou báseň nazvanou *Housle (Skrzypce)*, v jejíž druhé strofě sděluje:

*Gratem na moich skrzypcach drzewom w sadzie
jabloniom wiśniom czereśniom gratem
i starej gruszy
jedynie ona rozumiała*

.....
*Hrál jsem na svých houslích stromům v sadě
jabloním višním třešním jsem hrál
i staré hrušce
jedině ona porozuměla*

Stará hrušeň porozuměla višni, poněvadž chlapcovy housle byly z višňového dřeva. Strom porozuměl stromu a chlapcově melodii.

Muzika proniká i do titulů Soroczyňského básnických knih – v roce 1992 vydal sbírku *Moje láska moje housle (Moja miłość moje skrzypce)* a z roku 2002 je již zmíněná Písníčka o starém městě. V této sbírce se také nachází *Jubilejní písníčka (Piosenka jubileuszowa)*, z níž jsme výše citovali její první strofu (*V Głogówku dnes...*). O muzičnosti této básně svědčí skutečnost, že na protější straně je ve sbírce otisknuto notový záznam na slova téže básně, kterou zhudebnil Albert Strzewiczek. Jiným takovým dokladem muzičnosti a využitosti Soroczyňského poezie byl večer jeho básnické tvorby, který se konal 14. června 2007 v prudnickém Domě kultury, kde zpěvák a muzikant Stanisław Młynarski s temperamentem zazpíval a zahrál jiný jeho básnický text.

Tadeusz Soroczyński tomuto přednesu mlčky a s tklivým úsměvem přihlížel. Ponořen do vlastních slov a především do sebe sama. Byl zaklíněn do svého středu světa.

František Všeňka

Yukio Vsevolod Sato (10. 6. 1925 – 12. 4. 2004)

Krátce po velikonočních 2004 byl chrám Zesnutí přesvaté Bohorodice na Olšanských hřbitovech v Praze zaplněn do posledního místa. Bývalí kolegové, studenti, přátelé a známí se přišli rozloučit s doc. PhDr. Yukio Vsevolodem Sato, CSc., vysokoškolským učitelem a literárním vědcem v oblasti rusistiky.

Životní cesta Yukia Sato začala 10. června 14. roku éry Taišó (1925). Narodil se v mandžuském Chang-Chunu japonskému otci a ruské matce, která prošla dlouhou poutí z ruské Samary do Vladivostoku s československými legionáři. V r. 1928 celá rodina odjela do Prahy, kam byl jeho otec vyslán na diplomatickou misi. Yukio se na Dálný východ již nikdy nevrátil. V letech 1931 až 1939 chodil na Anglické reálné gymnázium v Praze (Prague English Grammar School), 1939 až 1940 na Spolkové pokusné reálné gymnázium v Praze II. a od r. 1940 na Spolkové ruské reálné gymnázium v Praze, kde odmaturoval v r. 1943. Po maturitě musel každých 6 měsíců žádat o prodloužení pobytu a živil se jako pomocník v zemědělství v jižních Čechách. V poválečných letech byl nucen na české cizinecké policii žádat o povolení k pobytu každé 2 měsíce. V té době působil jako překladatel

a tlumočník u úřadu vojenského zmocněnce Rudé armády a u styčného důstojníka posádkového velitelství americké a anglické armády v Praze, a také překládala a tlumočil pro zahraniční oddělení Ústředí mládeže ČSR. Teprve udělení československého státního občanství v r. 1950 (čs. občanem se stal pod jménem Vsevolod) mu umožnilo začít studovat na vysoké škole. Nastoupil na filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, kterou ukončil v r. 1955 v oboru jednooborové ruštiny, později si vzdělání rozšířil v oboru překladatelství a tlumočnictví pro anglický, německý a český jazyk. Titul PhDr. v oboru teorie a dějin ruské literatury získal hned 2x – na filozofické fakultě Univerzity P. J. Šafárika v Košicích a na filozofické fakultě UK v Praze. Vědeckou aspiranturu absolvoval na Moskevském státním pedagogickém institutu V. I. Lenina pod vedením prof. N. V. Vodovozova, mj. prvního překladatele Kolárovy *Slávy dcery* do ruštiny.

Y. V. Sato byl literárním historikem širokého profilu, znal detailně dějiny ruské literatury od nejstarších dob po současnost a měl přehled i v ostatních oblastech rusistiky a slavistiky. Jeho specializací byla ruská literatura XIX. století, zejména jeho první poloviny, a také literatura zakarpatské Ukrajiny. Problematice Zakarpatska a zakarpatsko-českých vztahů věnoval řadu studií (*Zakarpatská Ukrajina v české literatuře*, S. K. Neumann a Zakarpatsko, *Zakarpatsko v ruské předrevoluční literatuře*, *Zakarpatská Ukrajina v sovětské literatuře*, *Zakarpatská Ukrajina a její národní hrdina aj.*) a svou disertační práci (*Zakarpatije v rusckoj proze*). Hluboký a soustavný zájem o ruskou literaturu XIX. století prokázal v četných odborných statích, v předmluvách a doslovech k vydáním děl ruských klasiků, v poznámkách, článcích a glosách v denním tisku a účasti na zpracování vysokoškolských učebnic a skript, středoškolských učebnic, slovníků, příruček a pomůcek pro veřejnost. (viz např. *Chrestomatie ruské a sovětské literatury*, *Čítanka ruských textů*, *Ruská a sovětská literatura pro pedagogické instituty*, *Výbor z ruské literatury klasické a moderní*, *Slovník spisovatelů SSSR I.-II.*, *SSSR – země a kultura aj.*). Zejména na počátku své odborné dráhy přeložil do češtiny četná díla sovětské literatury.

Celoživotní pedagogickou činnost zahájil Y. V. Sato již za studií, v r. 1953, na katedře ruštiny Vyšší školy pedagogické v Prešově, v r. 1954 nastoupil na Vysokou školu pedagogickou (později Pedagogický institut), nyní pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, na katedru ruského jazyka a literatury, kde přednášel ruskou literaturu a dějiny, vyučoval stylistiku a lexikologii a podílel se na práci na rusko-českém, česko-ruském slovníku. Stal se nejprve tajemníkem vedoucího katedry prof. dr. L. V. Kopeckého, potom jeho zástupcem. V r. 1969 byl pozván prof. L. Lawitterem z University Cambridge na dvouletý pobyt do oddělení slovanských studií přednášet o mezislovanských kulturních vztazích a výzkumu slovanských jazyků. Pobyt se však z politických důvodů nerealizoval. Po nedlouhém působení v Institutu překladatelství a tlumočnictví bývalé Univerzity 17. listopadu přešel v r. 1972 do Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV, kde až do svého odchodu do důchodu v r. 1989 vedl oddělení ruské a sovětské literatury. Ani v této nové funkci však nepřestal učit. Přednášel na pedagogické fakultě UK, dojížděl na Pedagogickou fakultu v Plzni a mnoho let učil na obchodní fakultě Vysoké školy ekonomické v Praze.

Výborný přehled o ruštinářské problematice i v mezinárodním měřítku, znalost rusistů nejen českých, ale i zahraničních, vyrovnaná, rozvázná povaha, umění jednat s lidmi a v neposlední řadě i dokonalá znalost ruštiny – to vše umožnilo Y. V. Satoovi vykonávat širokou práci koncepční, řídicí i organizátorskou. Byl členem předsednictva Československé asociace rusistů a České asociace ruštinářů při ministerstvu školství, zástupcem vedoucího redaktora časopisu *Československá rusistika*, místopředsedou redakční rady pro li-

teraturu časopisu *Ruština v teorii a praxi*, členem redakčních rad časopisů *Ruský jazyk* a *Slavica Slovaca* aj. V r. 1982 se jako generální tajemník mezinárodního organizačního výboru MAPRJAL (Mezinárodní asociace učitelů ruského jazyka a literatury) významným způsobem podílel na přípravě a zdárném průběhu jejího V. mezinárodního kongresu, který se konal v Praze. Byl také vědeckým redaktorem rozsáhlé bibliografie prací československých rusistů (1971–1980), vydané k tomuto kongresu. Za veškerou práci pro kongres obdržel medaili A. S. Puškina. V oblasti vysokoškolské byl členem komise pro rigorózní zkoušky v oborech moderní filologie na FF UK, členem komise pro obhajoby doktorských disertačních prací v oboru ruské a sovětské literatury aj.

Svou citlivostí, ohleduplností a připraveností kdykoli pomoci si Yukio Vsevolod Sato získal sympatie a uznání četných kolegů i bývalých žáků. V r. 2009 si připomínáme 5. výročí jeho úmrtí.

Miluša Bubeníková – Lenka Vachalovská

Jubileum doc. PhDr. Galiny Binové, CSc.

V srpnu 2009 oslaví významné životní jubileum docentka Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity Galina Binová. V letech 1966–1970 vystudovala ruský jazyk a literaturu na Pedagogickém institutu ve Volgogradě. V 70. letech byla asistentkou na Katedře ruské a zahraniční literatury tohoto institutu a odbornou asistentkou na Institutu kriminalistiky ve Volgogradě. Z rodinných důvodů se v 80. letech 20. století přestěhovala do tehdejšího Československa a v letech 1979–1983 tu na bývalé Katedře ruské a sovětské literatury a slovanských literatur Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně absolvovala interní vědeckou aspiranturu v oboru ruská literatura. V roce 1983 současně obdržela titul PhDr. a vědeckou hodnost CSc. Od 80. let 20. století byla odbornou asistentkou FF UJEP v Brně, od roku 2001 je docentkou Ústavu slavistiky FF MU. V letech 1994–1997 vystudovala rozšiřovací studium ukrajinistiky na FF Karlovy univerzity v Praze. Na FF MU přednáší především ruskou literaturu 20. století a ukrajinskou literaturu 19. a 20. století, moderní a postmoderní ruskou literaturu, drobné epické formy, vede diplomové práce a školí doktorandy, je členkou státnicových komisí, přednáší na Filozofické a Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity. Její odborný zájem se soustřeďuje především na moderní ruskou literaturu 20. století. Zde se uvedla kandidátskou disertací, kterou později knižně vydala ve Spisech FF (*Творческая эволюция В. Шукшина. Нравственно-филологические искания и жанрово-стилевые особенности художественной системы*. Brno 1988). Odtud vedla její cesta k analýze drobných/malých žánrových forem a k systematickému sledování současné ruské literatury, zejména ve vztahu k postmodernismu a k erotickému tématu, odkud pak výtěžila svůj habilitační spis, jenž spatřil světlo světa pod názvem *Русская литературная эротика (Исторические и эстетические метаморфозы*. Masarykova univerzita, Brno 2006). Jubilantka publikuje také studie z ukrajinské literatury.

Jubilantka absolvovala přednáškové pobyty v Bristolu a Birminghamu, Petrohradě a Volgogradě. Je členkou České asociace rusistů, České asociace ukrajinistů, Literárněvědné společnosti a členkou redakční rady série *Litteraria Humanitas*. Publikovala v ČR, na Slovensku, v Bělorusku, Srbsku, autorsky se podílela na *Panoramatu ruské literatury* (1993), vypracovala hesla z moderní ruské a ukrajinské literatury v *Slovníku ruských, ukra-*